a Q Ercõdecĩo hic prohi
bet̃ p̃cioſitas veſtiũ
q̃ ex ſupbia inani glo
ria vel ex p̃ſumpcõe procedit
Modeſtia enim ut ambroſi⁹
li·i·de offic̃· dicit· Circa exteio
rem cultũ ſeu orñtum ↄſiſtit cui
opponitur immodeſtia· Circa
quod p̃mo videndũ de illicitis
veſtimẽtis· Secũdo de hijs q̃
diſſuadẽt taliũ ſupbiam· Ter
cio ã vtilitas veſtiũ ſit lauda
bilis· Q̃ntum ad p̃mũ eſt du
bium vtrum cir̃ exteriorẽ orna
tum poſſit eſſe virtus et viciũ
R̃ndet tho·2·2·q·Clxix· In ipſ̃
rebus exterioribꝫ quibꝫ hõmo
vtitur nõ eſt aliquod viciũ·ſꝫ
ex parte hõis qui immoderate
vtitur eis Sed qꝛ quidam di
cũt ꝙ cũ in corde ſit virtus nõ
aũt in veſtibus·poteſt quis eq̃
deferre tunicã p̃cioſam ⁊ i ha
bitu ſeculai latere cor hũile·ſi
cut i humili veſte econuerſo ⁊ ori
li cor ſupmum poteſt latere Jd
b circo tria ſũt nõnda ¶ Primo
ꝙ circa exteriorẽ veſtitũ virtu
tes conſiſtũt ſiue exercẽtur·qꝛ
licꝫ oẽs v̓tutes ſbiectiue ſint
in aĩa ⁊ eſſencialit̃·tñ cir̃ actu⁹
exteriores exercẽtur qui eorũ
ſunt materia· Exẽpli g̃cia mia
eſt mentis habitus·ſed in di
ſtribucõe pecuniarũ exercetur
ſic fides cõfeſſione· Sic eciam
hũilitatem ⁊ ſimplicitatẽ no
minat andrõnicus·dicit thõ·
habitus moderãtiuos veſtimẽ
torum· vnde ſicut ſtultum eſt
dicere Si cor ẽ miſericors nul
la vis de opeibꝫ miſeicordie ex
terioribꝫ· Sic etiã dicitur·iiij·
ethicorꝫ eutropelia poitur ha
bit⁹ modificatiu⁹ verborꝫ vel
factorum ſolacõſorum· Secũ
do nõ ꝙ p exteriorem veſtitũ
virtutes mẽti adeſſe cõprobã
tur·vnde ſi hũiliter in veſtimẽ
to pcedis ex corde hoc mana
uit dicente bernhardo i appo
logetico· Ex cord̓ theſauro ſi
ne dubio procedit quicq̃d fo
ris apparet.viciorũ ſcꝫ ſiue vir
tutum·vnde ſi p̃cioſum defers
veſtitũ de corde vicioſo proceſ
ſit·nam ſcd̓m phm·ij·ethicorꝫ
habitus ſemper inclinant ad
act⁹ ex quibꝫ generãtur· Ter
cio nõndum ꝙ p exteriorẽ ve
ſtitum virtutes acq̃runt̃·ptꝫ
qꝛ ſtudẽdo ⁊ legẽdo ſciẽtia ac
q̃ritur· Et eadem racõe hũilia
veſtimenta portãdo hũilitat⁹
habitus acquiritur patet ig̃
q̃ fatue dicãt qui inquiũt· Si
cor bonum eſt nulla vis erit in
veſtimento· ¶ Dubitatur ſecũ c
do vtrꝫ veſtes p̃cõſas deferre
ſit peccatũ· R̃ndetur ꝙ ſic·vn
de ſuper illo luc̃·xvi· Indueba
tur purpura ⁊ biſſo dicit glo·
gregorij· Si cultus precioſa
rũ veſtium in culpa non eſſet·

ſermo dei nõ tam vigilãter ex
primeret. q̄ diues purpura ⁊
biſſo indutus apd̾ iferos tor
q̄batur. ⁊ probatur racõe. q̄
p̄ciosum dicitur relatiue. ⁊ ita
ſonat preciositas in exceſſum
proprij mõi ymo icludit cor
rupcõez modi cui propriū ſta
tu. ſ; corrupcõ vel exceſſus mo
di ē pccm̄ dicit aug⁹. li. de na
tura boni. peccatū oſiſtit in cor
rupcõne boni qd̾ cõſiſtit i mõ.
d ſpē. ⁊ ordine. ¶ Dicit tñ thõ.
vbi ſup̄. Si illi qui i dignita
tibus oſtituūtur. vel etiā mini
ſtri altaris precõſioribus veſti
b⁹ q̄ ceteri induūtur. hoc non
ē propter ſui gloriā ſ; ad ſig
nificādā excellētiā ſui miniſte
rij vel cultus diuini ⁊ ideo in
eis nõ ē viciõſum. Et ſcd̾; pe. de
palude in. iiij. di. xxiiij. precõſa
veſtis ad pōpam mūdi eſt in
culpa. ſed ad honorē dei porta
eſt latria. de hac materia dicit
Alexāder de halis in ſūma ſic.
vti p̄ciosis veſtibus ē in ſe ma
lū. eo q̄ vſus veſtis debet eſſe
ad neceſſitatē nõ ad curioſita
tem vel voluptatē. precõſitas
autē veſtis curioſitatē dicit. ⁊
ideo i ſe malū ē. vnde. i. thi. vi.
habētes alimēta ⁊ quibus te
gamur hijs cõtēti ſimus glõ.
q̄ vltra tendit malū inueit. põt
aūt bene fieri ut cū aliq̄s vtitur
p̄ciosis veſtib; ex officiõ digni
tatis ut reges ⁊ nobiles ⁊ eis
aſſiſtētes. qui lic; paupes ſint.
vtūtur tñ precõſis nõ ad oſtē
tationem ſui vel honorem. ſed
ad honorē dñorum ſuorum. Simili
ter ⁊ mulieres cū vtuntur pre
cõſis veſtib; non ad oſtētacõ
nē ſui vel ad voluptatē carnis.
ſ; tm̄ ut placeāt viris ſuis vti
precõſ nõ ē eis pccm̄. Et ſi di
cis q̄ oīa facta ſunt propter
hoiez Dicēd̾ lic; hoc verum ſit. tñ
p̄cõſitas veſtiū nõ eſt facta p
pter ſtatū oīm hoīm ſ; propt̾
eos quibus cõuenit ex officio
dignitatis hec alexāder de hal
Et poſt pauca dicit. ⁊ lic; mu
lieres ornari auro ⁊ margari
tis in ſe malū ſit propter oiun
ctōem actus ad materiā idebi
tā. eo q̄ mulier cū ſit facta ad
dei ymaginem nõ d; querere
decorem ex artificiõ Tñ qñ de
volūtate maritorum faciūt ut oſer
uēt eorum gratiam. vel ut morē
regionis vel ciuitatis obſuēt.
cū modeſtia tñ vel ut gradū
dignitatis obſuēt excuſātur
a pccõ. Sic de heſter legitur
heſt. v. q̄ induta ē regalib; in
dumētis habebat etiā coronā
i capite ſuo quā nõ geſtabat
cauſa ſupbie ſ; ut gradū dig
nitatis obſeruaret heſter. xiiij.
hec ille. ¶ Sed q̄d de virgini e
b⁹ vel de illis q̄ maritos nõ ha
bēt. Re. idē Si virgo nõ ꝑpōt

ſnubere peccat grauiter ſe p̄tioſ
ornādo niſi hoc faciat ut cōſer
uet gradū dignitatis q2 in tali
virgīe debz eſſe ortus ſimplex
nō p̄cioſus· Sicut dicit iero·
que ſcz neſciat eē pulchra et q̄
negligat forme bonū ⁊ proce
dēs ad publicū· non pectus ā
collū denudet· nec pallio ṙuela
to ceruicem appeiat ſed q̄ celet
faciem· virgo enī dum virgo ē·
cogitet que dei ſūt ut dicitur· i·
corī· vij· Si autem ꝓponit nu
bere non peccat ſe p̄cioſ ornā
do ut placeat illi cui ꝓpoīt nu
bere modᷓate tamen ut non ꝓ
uocet ad libidinē ſed in ſe ha
beat decētiam muliebrem vnde
i· corī· vij· Virgo non peccat
ſi nubat· ergo nec ornando ut
nubat hec ille· Huic cōcorda
re videtur auguſti9 ad poſſido
niū in eplā Nolo inquit de or
mentis auri vel veſtis prepro
peram habeas i prohibēdo ſen
tenciam niſi i eos qui neq3 cō
iugati neq3 coniugari cupien
tes cogitare debēt quomō pla
ceant deo· Illi aūt cogitāt que
ſūt mūdi quo placeāt· vel viri
vxoribus· vel mulieres maritis·
niſi q2 capillos nudare femiaſ
q̄s etiam velaē caput apſus iu
f betnec maritatas decet· ¶ Ex
p̄miſſis patet q2 precōſitas ve
ſtiū nouem generib9 hominū
plus ⁊ min9 cōceditur· Primo
ſacerdotibus in dīno officio cō
ceditur ⁊ in eis ē cultus latrie
⁊ quibus ꝯpetit ex officio dig
nitatis Sicut dn̄s papa ut di
cit alexander vbi ꝑus vtitur p̄
cioſis ex offitio digtatis ſcz rō
ni imperij. quam dignitatē Cō
ſtātinus dicitur rōne eccleſie
cōtuliſſe vnde in ſignum hui9
dn̄s papa defert ſigna impia
lia· Secūdo reges ⁊ nobileſ
⁊ eis aſſiſtētes etiā ſi ſint pau
peres· Tercio quicumq3 alius
quādo hoc exigit cōſuetudo re
giōis ⁊ mores eoꝝ inter quos
aliqui viuūt tūc enim poſſunt
p̄cioſis veſtibus vti ſcd̄m tho·
⁊ alexand· vnde di· xli· dicitur
Sicut in cibis mores eorū cū
quibus viuim9 obſeruare mo
nemur· ſic de indumētis intelli
gendum eſt· Et loq̄tur ſpēali
ter de clericis Clerici eciam qui
nō habent de patrimonio cru
cifixi ſed tm̄ viuūt de ꝓprio pri
monio poſſunt vti p̄cioſ veſti
bus ea intencōne ut ſeruēt gra
dū ſue nobilitatis· Qui autem
viuunt de patrimonio crucifixi
vel ſunt in ſacris ordinibus cō
ſtituti peccant vtendo veſtib9
p̄cioſis niſi eis ꝯpetat ex officō
dignitatis ut de papa dictum
fuit · vnde ſuper illo math· iij·
iohānes habebat veſtimentū·
gloſa ſeruus dei non debet ha
bere veſtimētum ad decorē vel

ad delectacōem. ſed tm̄ ad te
gendū nuditatē. Et. xxxi. q. iiij.
ōnis iactantia ⁊ iactura corpo
ralis aliena eſt a ſacro ordie
Omnes ergo epōs ⁊ clericos
q̄ ſe fulgidis ⁊ claris veſtimē
tis ornāt emēdari oportȝ Itē
di. xli. parcimoīaȝ cū veſte hu
mili nō reprobam⁹. ſic ⁊ or
natū p̄ter corpoīs diligentiā
infucatū laudam⁹. diſſolutos
⁊ fractos veſtib⁹ nō recipim⁹
nec obſtat illō. i. pe. i. vos eſtis
genus electū regale ſacerdo
tiū. Ex quo videtur ꝙ cum ha
beāt dn̄acōem in populo racō
ne dn̄acōnis pn̄t vti veſtibus
p̄cōſis. Re. ꝙ licet aliqui habe
ant dn̄acōeȝ in pplo. qr tn̄ eis
data ē in elemoſinā nō tenen
tur cū dn̄acōis talis vti veſti
b⁹ p̄cōſis. pn̄t tn̄ clerici ut pre
miſſum ē veſtibȝ p̄cōſis vti ex
offitio digtatis ꝟ ſm̄ p̄rie cō
ſuetudinē modēate tn̄ Et hiis
exceptis que exp̄ſſe ꝓhibētur
extr̄. iij. de. vi. ⁊ ho. cleicorum
vbi dr̄ pannis rubeis aut viri
dib⁹ clerici nō vtātur. Corri
gias auri vel argēti ornātum ha
bētes non ferāt ȝ neqȝ anulos
niſi quibȝ ꝯpetit ex officiō dig
nitatis hec oīa alexā. Quarto
ꝯiugate poſſunt vti veſtimen
tis nobilibȝ ſcōȝ ſuū ſtatū Qn̄
to virgines nupture ut dictū
eſt Sexto virgines nobiles

etiā non nupture. vnde cecilia
intus cilicio ⁊ extra aureis ve
ſtib⁹ tegebatur. Septīo vi
due nupture eadē racōe ſicut
virgies nupture Octauo hu
mili habitu ⁊ decēti vti debēt
virgines ⁊ vidue in caſtitate
viuere volētes. nō ſupbe. No
no religioſi mīme. Dubita g
tur. iij. quot modis in veſtitu
quis peccare poſſit Re. ſm̄ tho.
multipliciter tā in immoderā
cia q̄ in defectu inter q̄ virtus
mediū tenet q̄ modeſtia dr̄.
Igitur peccatur. xij. modis in
immoderātia. Primo mō p cō
pacōem ad ꝯſuetudinē hoim
cū quibus aliquis viuit. vnde
dicit btūs aug⁹. iij. ꝯfeſ. Que
ꝯtra morē hoim ſūt flagitia ꝓ
morum diuſitate vitāda ſunt.
ut pactum inter ſe ciuitatis ⁊
gētis ꝯſuetudie vl' lege firma
tum nulla ciuis aut peregrini
libidie violetur Turpis eni
eſt pars oīs vniūſo ſuo nō cō
gruens. Ex quo ptȝ ꝙ peccāt
nouaꝝ incīſionū inuetores in
veſtibȝ ⁊ aliis peregrinis mo
dis ſe veſtiētes qr cōi ꝯſuetudi
nem faciunt. ⁊ ſub iſto cōtine
tur extrāneitas veſtium id eſt
cū q̄s vult habere veſtes aliis
diſſimiles. vnde ſoph. i. viſita
bo ſup principes ⁊ ſuper filios
regis ⁊ ſup ōnes qui veſtiti
ſunt ⁊ induti veſte peregrina

Secūdo mō pōt eſſe īmmodera
tio in vſu taliū rerum ex īnordi
nato affectu mētis ex quo quā
doqꝫ cōtigit ꝙ homo nimis li
bidioſe vtatur talibꝫ ſiue ſcḋm
conſuetudinē eorū cū quibus
viuit ſiue etiā pter eorum con
ſuetudinem· Et fit p ſuphabū
dantiā tribꝰ modis·vno mō
p hoc ꝙ homo ex ſuperfluo cul
tu veſtiū gloriam hoīm queit·
ꝓut ſcꝫ veſtes ⁊ alia huiꝰ mōi
pertinēt ad quendā ōrtum ut
patuit in probacōe p greg̃· in
ſecundo dubio · nemo quippe
veſtimēta pcipua vel precōſa
ſcꝫ excedētia ſtatum ꝓpriū niſi
ad inanem gloriam queit· ne
mo etiā vult ibi pcioſis veſti
bus indui vbi a nemine pōt vi
deri· Quāto mō ſcḋm ꝙ homo
p ſupfluū cultum veſtiū queit
delicias ſcḋm ꝙ veſtes ordinā
tur ad corporis fomentum Et
ideo mollicies veſtium ē viciū
de quo math·xi· Qui mollibus
veſtiūtur in domibꝫ regū ſunt·
vbi greg̃· Nemo eſtimet in flu
xu atqꝫ in ſtudio pcioſarū ve
ſtiū peccatū deeſſe Quia ſi hoc
culpa nō eſſꝫ nullo modo dn̄s
iohānem de veſtimēti ſui aſpri
tate laudaſſꝫ hanc mollitiē cri
ſoſ· ſup apoſtolū etiā in mulie
ribus reprobat eas oſtēdens
non ſemp naturaliter delicatas
eſſe· ſed ex cōſuetudīe mala ut

apparꝫ in ruſticis feminis duā
ſuſtinētibꝰ ⁊ ī delicatis v̓gini
bus q̄ cilicio corpꝰ domabant
Quīto mō ſcḋm ꝙ nimiam ſol
licitudīeꝫ q̄s appōit ad exterio
rū veſtiū culturā etiā ſi non ſit
aliq̄ inordinacō ex parte finis
vnde in vitaſpatrū quidam pr̄
vidēs ōrtam mētricē fleuit ⁊
querentibus cauſā ait due res
me flere faciunt iſtius mulieris
pdicō ⁊ ꝙ dō meo nunq̄ tāto
ſtudio meā aīaꝫ ōrui Itē de ſcō
nōno epō ibidē ſimilit̓ legit̓ ꝙ
viſa ōrtiſſima meret̓ce marga
rita noīe fleuit ob ſecūdā cau
ſā dictā· has quinqꝫ poit tho·
Sexto ſupfluitas ī quātitate
ꝯſiſtua ut ſūt q̄ nimis longas ve
ſtes portant terrā cooperiētes
puluēs ſuſcitātes pulices colli
gētes ⁊ demoēs intēdū vehētes
Exēplū de pr̄e vidēte dyaboliū
ridēa quo cauſā querēs· ſꝫ de
mō· ſociū meū in cauda mulieris
eq̄tantē vidi ⁊ ī tractu lutū in
cidere· Et de alio ſolitario legi
mꝰ ꝙ p̄ pauptate matta veſtē
ꝓlongauit ⁊ vocē audiuit Si
āplius poſſes grandiora faceres
Sic q̄dā viri ut lōgiores ſint
fatiūt ⁊ calopedia alta īduūt
ōtr̄ quos ps· neqꝫ ī tibijs viri
beneplacitū erit ei. Et· i· regum·
xvi· Cū pater dauid pūtaret
eliab p̄mogenitum tanq̄ reg
no dignum· ſamueli. dixit deus

ad ſamuel ne reſpicias vultū
eius ⁊ altitudinē ſtature eiuſ-
quā abieci eū. nec iuxta intuitū
hoim iudico Septio ſupflui-
tas in quātitate diſcreta q̄ vo
lūt habere diuiſa paria veſtiū.
⁊ potius a tineis comedi q̄ cri
ſtū indui Contra quos iacobi
.v. agite nūc diuites ⁊ plorāte
vlulantes in miſerijs veſtris
q̄ euenient vobis diuitie vr̄e pu
trefacte ſūt ⁊ veſtimēta a tine
is comeſta. Bern. clamāt nu
di clamāt famelici cōquerūt
vobis frigore ⁊ fame miſerabili
ter laborantes. Quid offert tot
mutatoria veſtium extenſa in
ptičis vel plicata in manticis.
b Octauo materie precōſitas
i ſerico. auro. vel argento. vbi
nō quo deficit in curioſitate
hūana induſtria. Prio fuit ve
ſtis pellis cū lana q2 gen. iij. dr
Fecit deus ade ⁊ vxori ſue tu
nicas pelliceas. Secūdo pro
ceſſit ad puram lanam q̄ leni
or eſt pelle quā artem noema
repperit filia lamech p̄mi adul
teri Tercīo proceſſum ē ad cor
tices herbarū ſcʒ ad linū Quar
to ad ſtercora vermiū ſcʒ ſericū
Qnto ad aurifigiū ⁊ ad lapi
des precōſos qui nunq̄ viui
fuerūt. nec pars rei viuentis.
Nono coloris varietas. nā cle
ricis phibet̄ color viridis ⁊
rubeus ⁊ varius. Racō q2 de9

naturā velleris in neutro ſic co
lorauit Exēplum. Quedā de
uotiſſima virgo talia ferre no
luit dicēs ouis que nunq̄ pec
cauit naturali cōtētatur colore
Cur ergo q̄ peccaui vtar p̄tio
ſo Decīo veſtem hn̄di iniuſta
importunitas. volētes ei veſti
ri ſupflue. occaſionem dāt q2
pecunia acq̄ritur arte illicita
vnde iere. ij. In alis tuis inuē
tus eſt ſāguis aiarū pauperū
⁊ innocentum. Vndecimo ex
parte defect9 habitus ſit rep̄
henſibilis dupliciter dicit thō.
ſcd̄m affectū vno modo ex ne
gligētia hois q̄ nō adhibʒ ſtu
diū vel laborem ad hoc q2 exte
riori cultu vtatur ſcd̄ʒ q2 opor
tet. vn̄ phūs dic̄. vij. ethicorū.
q2 ad mollitiē ptinet q2 aliq̄s
trahat veſtimētum p terrā ut
nō laboret eleuādo ipſū. Alio
mō ⁊ eſt duodecimus ex eo q2
ipm̄ defectum exterioris cultus
ad gloriā ordiat. vnde dicit
Aug9. in ſermōe dni in mōte.
nō in ſolo rerum corporearū ni
tore atq5 pōpa. ſed in ipſis ſor
dibus ⁊ lutoſis eſſe iactātiam
⁊ eo piculoſiorē quo ſub nomi
ne ſuitutis dei decipit. Et phs
dicit. iiij. ethicorū q2 ⁊ ſupha
bundātia ⁊ immoderatus de
fectus ad iactantiam pertinēt
Ideo de btō aug9. dr. q2 nec ve
ſtes nimis p̄cōſas. nec nimis

abiectas hēre voluit· q2 i vtro
q3 hoīes ſuā gloriam querunt

Capitu-
lū·xviij·

a Dubitatur vtr2 mulie
res peccēt mortaliter in
ſupfluo ornatu Rn̄d3
tho·vbi ſup·Circa ornatum mu
lierum ſunt eadem attēdenda
que ſupra cōmuniter dicta ſunt
circa exteriorem cultum vic3 quā
q3 pma et duo vltima et inſup
quoddā aliud ſpāle ſc3 q3 mu
liebris cult9 viros ad laſciuiā
prouocat ſcd̄m illud pu·vij·
Ecce mulier occurrit illi orna
tu meretricio prepata ad capiē
das animas·pōt tamē mulier
licite operam dare ad hoc ut vi
ro ſuo placeat ne p ei9 cōtemp
tum in adulteriū labatur· vn̄
i·corī·vij·Mulier que nupta
eſt cogitat que mūdi ſūt quō
placeat viro·Et ideo ſi mulier
cōiugata ad hoc ſe ornet ut vi
ro ſuo placeat pōt hoc facē abſ
q3 peccato· vnde·i·thi·ij·dicit
aplūs Mulieres in habitu ornā
to cū reuerēcia et ſobrietate or
nātes ſe non in tortis crinibuſ·
nec auro nec margaritis·aut ve
ſte pcioſa p quod datur intel
ligi q3 ſobrius et moderatus orna
tus non prohibetur mulierib9·
ſed ſupfluus et inuerecūdus et
impudicus Ille aūt mulierēs q̄
viros nō habēt nec volunt ha
bere et ſunt in ſtatu nō habēdi
nō poſſunt abſq3 pccō appete
re placere virorum aſpectibus
ad cōcupiſcendum· q2 hoc eſt
dare eis incētiuū peccādi· Et ſi
quedam hac intencōe ſe ornēt
ut alios prouocēt ad cōcupiſ
cenciam mortaliter peccant· Si
aūt ex quadam leuitate vel ex
vanitate ppter quādam iactā
tiam nō ſemp eſt mortale peca
tum ſed qn̄q3 veniale· Et eadē
racio eſt q3 tum ad hoc de viris
Et licet mulieres caput nudan
tes a pccō poſſint excuſai quā
do hoc nō fit ex aliqua vanita
te ſed ppter terre cōſuetudinē
tn̄ conſuetudo talis nō eſt lau
dabilis·hec tho· ¶ Sed quid b
de religioſis· Rn̄dit vlricus li·
vi·tract·ij·c·x·pcioſitas veſtiū
vel ornatus tunc eſt mortale pecca
tum cū eſt cōtra profeſſionem
alicui9 Sicut cū alique moia
les profeſſe pauptatē et ſeculi
abrenūtiacōnem ornant ſe ad
modum theatricarū mulierum·
vel etiam mōchi abiecto habi
tu religionis ſue·deferūt habi
tum clericorū ſecularium·vel ſi
hoc procedit ex ſupbia dānabiliter
vel ordinat ad prouo
cādum alios ad cōcupiſcētias
illicitas· inexcuſabiles aūt ſunt
mulieres cū a viris prohibitae
nihilominus immoderate ſe or
nant·patet enim q3 tūc ſatiūt